

ZUTPHENS BAROK ENSEMBLE

Onder leiding van Elin Eriksson

MUSICA D'AMORE

Zaterdag 24 februari, 15.30 uur in de Prot. kerk in Gorssel.

Zondag 25 februari, 15.30 uur in de St. Joriskerk in Drempt.

Johann Friedrich Fasch (1688-1758)

Concert in D groot voor twee fluiten en orkest, FWV L:D9 (ca. 1745)

Allegro - Andante - Allegro

Johann Christoph Pepusch (1667-1752)

Concert in F groot voor blokfluit, 2 fluiten, 2 hobo's, fagot en continuo,
opus 8, nr. 6 (1717)

Largo - Allegro - Adagio - Allegro

Henry Purcell (1659-1695)

Fantasia nr. 4 in F groot, Z 737, en nr. 7 in G groot, Z 742 (1680)

Georg Philipp Telemann (1681-1767)

Concert in E groot voor viola d'amore, oboe d'amore, fluit en orkest,
TWV 53:E1 (ca. 1730)

[Andante] - Allegro - Siciliano - Vivace

Toelichting

Veel van de muziek uit de 17^e en 18^e eeuw werd gecomponeerd in opdracht: een componist was in die tijden nog geen kunstenaar, maar een ambachtsman, die afhankelijk was van opdrachtgevers. De talloze adellijke hoven in Europa waren zulke opdrachtgevers. De vier componisten op onze speellijst van vandaag schreven meestal in opdracht een indrukwekkend en divers oeuvre bij elkaar. Dat klinkt misschien wat zakelijk, maar de liefde voor de muziek klonk luid en duidelijk door in de composities. Daarom speelt het Zutphens Barok Ensemble deze muziek ook con

amore. Helemaal als er lieflijke instrumenten meespelen, zoals de traverso, de voice flute, de oboe d'amore en de viola d'amore. Het zijn stuk voor stuk zoetgevooidse instrumenten die de gevoelige kanten van de barokmuziek klank geven, gevleid op een weldadig klankbed van strijkers, fagot, theorbe en klavecimbel/kistorgel.

De naam **Johann Friedrich Fasch** zal niet meteen bij iedereen herkenning oproepen, maar hij was in zijn tijd net zo'n beroemdheid als bijvoorbeeld Telemann. Hij schreef cantates, missen, opera's (alle verloren gegaan) en zo'n 80 concerten, 19 symfonieën en ruim 30 kamermuziekwerken. Geen van zijn composities zijn uitgegeven, maar ze werden zeer gewaardeerd en zijn zeker uitgevoerd, ook buiten het hof van Zerbst, waar hij vanaf 1722 hofkapelmeester was. Het concert voor twee fluiten is een relatief laat werk van Fasch en laat duidelijk horen dat hij als een verbindende en vernieuwende factor tussen Barok en Klassiek mag worden gezien: grote melodiesprongen, plotse wisselingen tussen hard en zacht, tussen melodieuze en ritmische passages en tussen solo en tutti. Het driedelige concert is Fasch schijnbaar moeiteloos uit de pen gevloeid; wat mogelijk heeft geholpen is dat hij in Zerbst kon beschikken over een orkest en fluitisten van hoog niveau (Buffardin en Quantz speelden er ooit), maar het stuk is (gelukkig!) niet overdreven virtuoos geschreven.

Ook **Johann Christoph Pepusch** geniet tegenwoordig geen grote bekendheid: zijn bekendste werk is *The Beggar's Opera* (1728, op tekst van de dichter John Gay). Pepusch werd in Berlijn geboren, maar vertrok op jonge leeftijd naar Amsterdam en belandde uiteindelijk in Londen waar hij als altviolist, componist, theaterdirecteur, muziektheoreticus en organist roem verwierf. Een voor ons gevoel 'modern' trekje van Pepusch is dat hij zich intensief met 'oude muziek' heeft beziggehouden, wat in zijn geval middeleeuwse en renaissance-muziek betekende. Zijn oeuvre bevat veel kamermuziek, waarin de blokfluit een opvallend grote rol speelt. Het beknopte concert voor blaasinstrumenten en klavecimbel dat vandaag op het programma staat, geeft een goed beeld van deze componist die met eenvoudige middelen een maximaal effect wist te bereiken.

De twee Fantasias van **Henry Purcell** zijn meerstemmige stukken, oorspronkelijk geschreven voor instrumenten uit de viola da gamba-familie (Engels: *viols*). Purcell sloot daarmee op unieke wijze een traditie af in de Engelse muziek voor dit 'consort of viols', zoals die in de generaties voor hem populair was. Het is muziek waarin de verschillende stemmen op virtuoze wijze samenklinken, zoals Bach dat later met de *Kunst der Fuge* tot een hoogtepunt zou brengen. Bijzonder is ook dat Purcell deze

muziek juist *niet* in opdracht schreef, maar geheel op persoonlijke titel, omdat hij zich sterk tot deze oudere muziekvorm aangetrokken voelde. Hij voorzag de stukken van de nieuwste snufjes van de vroege Barok: een grotere emotionele lading, meer chromatiek en schrijnende dissonanten. De gespeelde Fantasias behoren tot een collectie van vijftien stuks, geschreven voor drie tot zeven instrumenten. De strijkers spelen deze twee (vierstemmige) stukken op hun barokviolen, -altviolen, --cello's en -contrabas, begeleid door de theorb. Sommige oude-muziekkenners (zoals Jordi Savall) zien in deze muziek het allereerste begin van het genre strijkkwartet.

De componist **Georg Phillip Telemann** behoeft geen krans en heeft zeker onder uitvoerende musici (amateurs en professionals) een ijzersterke reputatie. Behalve dat hij zijn eigen werken met bevlogen ondernemerschap wist te promoten, zette hij zich ook onvermoeibaar in voor het werk van andere componisten, zoals van de hierboven genoemde Fasch, van wie hij in 1733 een complete cyclus kerkcantates uitvoerde. In zijn kamermuziek toont Telemann zich altijd weer een op en top ambachtsman, energiek, bevlogen en inventief. En origineel, zoals duidelijk wordt in het concert van vandaag, geschreven voor dwarsfluit (traverso) en twee minder gebruikelijke solo-instrumenten. De *oboe d'amore* (ook wel 'liefdeshobo' genoemd) is een hobo die zich tussen de gewone hobo en de voorloper van de althobo, de *oboe da caccia* in bevindt. De klank is wat milder dan die van de gewone barokhobo. De *viola d'amore* is een instrument met 6 of 7 snaren en is, ondanks dat het op de schouder bespeeld wordt, door de bouw en de platte achterkant eigenlijk meer een familielid van de *viola da gamba*. Onder de speelsnaren lopen metalen resonanssnaren, die zorgen voor de rijke klank. Vaak heeft het instrument een kopje i.p.v. een krul, en vaak is dat het kopje van de geblinddoekte god Amor ('Liefde maakt blind'). De f-gaten hebben de vorm van een vlam, waarmee het liefdesvuur wordt gesymboliseerd. Het instrument dat vandaag bespeeld wordt, is in 1955 gebouwd door J. Hueting in Staphorst, en omstreeks 2010 gerestaureerd door Floris van der Voort. De fluitpartij wordt vandaag uitgevoerd op een *voice flute*, de aanduiding voor een blokfluit die tussen alt en tenor in zit, en die net als de voorgeschreven dwarsfluit of traverso in D staat. De Engelse benaming is mogelijk afgeleid van de overeenstemming met het bereik van de sopraanstem. Het samenspel tussen deze drie bijzonder mild klinkende instrumenten is door Telemann voorzien van een fraai ingehouden orkestbegeleiding.

Voor dit en de andere werken van vandaag geldt: een uitdaging voor orkest en solisten, die we met liefde aangaan!

Het Zutphens Barok Ensemble

Artistiek leider en viool: Elin Eriksson. **Viool:** Thijs Beekman, Els Kluin, Liesbeth Kuhlemajier, Baukje van Schie, Jeroen Tonnaer, Ike Verschoor. **Altviool:** Josée Pegt, Marjanne Simoons. **Viola d'amore:** Els Kluin. **Cello:** Frans Kouwenhoven, Sanne van de Velden. **Contrabas:** Gerda de Boer. **Blokfluiten:** Lizet Penson, Péter Thiering. **Traverso:** Jose Haverkamp, Léon Stapper. **Hobo's:** Rudi Grevink, Péter Thiering. **Fagot:** Inge Lukkien. **Klavecimbel en kistorgel:** Axel Wenstedt. **Theorbe:** Aart van Overmeir.

Het Zutphens Barok Ensemble legt zich toe op een historische speelstijl. We spelen muziek die is geschreven in de periode tussen 1600 en 1800. We gebruiken kopieën van barokinstrumenten of moderne instrumenten die aangepast zijn en spelen in een historische (lage) stemming. De blaasinstrumenten hebben geen of slechts enkele kleppen en de strijkers spelen met een barokstok op darmsnaren. De leden zijn gevorderde amateurs, enkelen hebben een professionele achtergrond. Het ensemble staat onder leiding van de Zweedse barokvioliste Elin Eriksson.

Dit concert is mede mogelijk gemaakt door onze donateurs en sponsors. Onze sponsors zijn:

PharmProspect
Advancing your Science & Business

Dit concert heeft geen vastgestelde toegangsprijs. Om de kosten te dekken vragen wij u om een vrijwillige bijdrage. Een bedrag van € 10 à € 15 per bezoeker zou ons enorm helpen om onze concerten te blijven realiseren. We collecteren bij de uitgang, maar u kunt ook via de QR-code uw bijdrage overmaken.

